

Key words: scientific and technical cooperation, economic education, university, innovative strategies, science and technology parks.

УДК 339.13.024 (477)

Шевчук Оксана Василівна,
кандидат економічних наук, асистент кафедри економічної теорії та конкурентної політики,
Київський національний торговельно-економічний університет

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ РИНОК

В статті досліджено вплив соціально-економічних чинників на розвиток національного ринку, в тому числі: грошових доходів і витрат населення, розмір заощаджень, рівень цін і їх співвідношення, рівень розвитку продуктивних сил, обсяг споживання і т.д.

Ключові слова: грошові доходи, витрати; заощадження населення; споживання; попит; національний ринок.

ВСТУП

Постановка проблеми. Під чинниками розвитку національного ринку необхідно розуміти все, що належить до соціально-економічних обставин, політичних та технологічних умов, у яких функціонує національний ринок. Зміна цін, обсягів товарної маси, що знаходиться на ринку, попиту і пропозиції вказує на зміну ринкової ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фактори, які впливають на розвиток національного ринку, досліджувалися у працях таких зарубіжних та вітчизняних економістів: Ф. Котлера, П. Самуельсона, А. Маршалла, Дж. Едванса, Р. Піндайка, В. Апопія, В. Базилевича, В. Гейця, Л. Лігоненко, О. Пустовойта, В. Точиліна та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні як особливостей, так і загального, що притаманне ринковим чинникам, які впливають на елементи механізму національного ринку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

До соціально-економічних чинників розвитку національного ринку належать грошові доходи населення, обсяги заощаджень, рівень і співвідношення цін, рівень розвитку виробництва, рівень споживання, рівень забезпечення населення товарами довгострокового користування та інше.

Щоб продукція вітчизняних товаровиробників знаходила збут на внутрішньому ринку, має бути платоспроможний попит на неї, а споживачі (покупці) повинні мати достатній обсяг грошових коштів для купівлі потрібних споживчих товарів. У свою чергу, платоспроможний попит визначається рівнем, динамікою і структурою доходів населення країни.

Основою зростання доходів населення є підвищення заробітної плати, яка за останні роки зростала значними темпами – з 78950 млн. грн. в 2002 р. до 593213 млн. грн. у 2012 р. За період з 2002р. по 2012 р. середньомісячна заробітна плата найманих

працівників збільшилася з 376 грн. до 3056 грн. [1, с.402]. Темп приросту заробітної плати протягом 2010 р. становив 120,0 %. Найнижчі доходи населення спостерігались у Волинській, Закарпатській, Кіровоградській, Рівненській, Тернопільській, Херсонській областях, найвищі доходи населення мали місце у Дніпропетровській, Донецькій, Харківській, Львівській областях, а також у м. Києві де їх приріст у 2012 р. порівняно з 2009 р. становив 44,8 % [2].

Загальновідомо, що попит завжди має кількісну і якісну визначеність. Дані про середню величину попиту розглядаються так, ніби вони були викликані діями єдиного споживача з середньою величиною доходу на одну особу [3, с.235]. Отже, чим більше домогосподарства витратять коштів на споживання вітчизняної кінцевої продукції, тим динамічніше розвиватимуться галузі, які її виробляють.

Кількісні характеристики купівельної спроможності населення в Україні наведені в табл. 1.

Загальний обсяг грошових витрат населення на купівлю товарів та оплату послуг у 2012 р. становив 1023132 млн. грн. і порівняно з 2000 р. збільшився в 6,2 рази. Тим часом, місячні сукупні витрати в розрахунку на 1 домогосподарство за останнє десятиріччя (табл. 2) зросли майже в 6,5 разів, що зумовлене не тільки збільшенням обсягів виробництва і реалізації споживчих товарів і послуг, скільки зменшенням приросту населення України за ці роки.

Підвищення рівня мінімальної заробітної плати, зростання розмірів пенсій та різних видів державної соціальної допомоги протягом останніх років відповідно вплинули на збільшення середньомісячних загальних доходів населення і дещо сприяли скороченню диференціації населення за рівнем добробуту.

Підтвердженням поліпшення соціально-економічного становища домогосподарств є результати проведених у 2012 р. Держкомстатом України досліджень рівня життя різних соціальних груп населення. Так, співвідношення загальних

доходів 10% найбільш та найменш забезпеченого населення становило 5,3 рази (у 2008р. – 5,4 рази), - у тому числі серед міського населення, як і в 2008р., – 5,4 рази, серед сільського – 4,3 рази (4,9 рази). Співвідношення мінімального рівня загальних доходів серед 10% найбільш забезпеченого населення до

максимального рівня серед 10% найменш забезпеченого населення зменшилося з 3,7 до 3,4 рази, серед міських жителів – відповідно з 3,6 до 3,5 рази, сільських – з 3,7 до 3,3 рази. Найбільш заможні 20% населення отримували, як і в попередньому році, 36% усіх загальних доходів [4].

Таблиця 1.

Доходи, витрати та заощадження населення України у 2000-2012 рр., млн. грн.

Показники	2000	2002	2004	2006	2008	2011	2012
Доходи	128727	185073	274241	472060	856633	1101015	1023132
Витрати та заощадження	128727	185073	274241	472060	856633	1101015	1023132
у тому числі:							
придбання товарів і послуг	115887	153589	221713	385680	689055	838220	853268
доходи від власності, сплачені	158	334	1864	8374	30431	30182	20224
поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти	8488	14092	19030	33803	67375	76255	69508
нагромадження нефінансових активів	3090	2464	3254	7159	17708	23054	12245
приріст фінансових активів	1104	14594	28380	37044	52064	133304	67887

Джерело: [2].

Відомо, що нерівність розподілу загальних доходів характеризують крива Лоренца та коефіцієнт концентрації (індекс Джині), який приймає значення від 0 (рівномірний розподіл доходів серед усього населення) до 1 (увесь доход належить одній особі). У зв'язку з реалізацією певних заходів щодо підвищення доходів населення відбулося зменшення нерівності

розподілу загальних доходів населення. За офіційними даними, індекс Джині по загальних доходах зменшився з 0,259 у 2011р. до 0,257 у 2012р. Також дещо скоротилася диференціація рівня добробуту населення, розрахована з використанням критерію грошових доходів [6].

Таблиця 2.

Структура сукупних витрат домогосподарств

Показники	1999	2001	2003	2005	2008	2010	2012
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	426,5	607,0	736,8	1229,4	2590,4	3072,7	3591,8
Споживчі сукупні витрати:	96,6	93,7	93,3	91,1	86,2	90,0	90,9
продукти харчування та безалкогольні напої	65,2	62,6	58,6	56,6	48,9	51,6	50,2
алкогольні напої, тютюнові вироби	2,9	2,8	2,8	2,9	2,2	3,3	3,5
непродовольчі товари та послуги	28,5	28,3	31,9	31,6	35,1	35,1	37,2
Неспоживчі сукупні витрати	3,4	6,3	6,7	8,9	13,8	10,0	9,1

Джерело: [5].

Однак, на нашу думку, ці дані неадекватно відображають ситуацію в економіці України. Наші висновки ґрунтуються на тому, що в Україні досить значними є незадекларовані грошові витрати домогосподарств. За своїм змістом цей чинник відображає величину грошових витрат домогосподарств на придбання товарів і послуг, факт продажу яких не декларують суб'єкти господарювання. Тому диференціація населення є значно більшою, що суттєво впливає на розвиток вітчизняного споживчого ринку.

Слід також підкреслити, що, не зважаючи на реалізацію певних заходів щодо підвищення доходів населення в Україні, його купівельна спроможність все ще залишається дуже низькою і перетворилася в один з головних чинників, які стримують розвиток внутрішнього споживчого ринку, виробництва,

відтворення робочої сили, технологічне оновлення виробництва, вирішення низки інших соціально-економічних проблем. За інформацією національних статистичних відомств за 2006–2008 рр. і з перерахуванням зарплат за курсом на 28 січня 2009 р. середня зарплата у США становила 3705 дол., у Франції – 3425 дол., у Німеччині – 3424 дол., у Великій Британії – 3086 дол., у Чехії – 1122 дол., у Польщі – 900 дол., у Туреччині – 683 дол., в Росії – 613 дол., в Україні – 256 дол. [7].

З 2001 р. в Україні здійснювалась державна політика, спрямована на забезпечення зростання реальної заробітної плати темпами дещо вищими, ніж зростання продуктивності праці. Однак продовжувала знижуватися частка витрат на оплату праці у структурі собівартості виробництва продукції (1996 р. – 13,6 %, 1999 р. – 12 %, 2000 р. – 11 %). На сьогодні в Україні

питома вага витрат на робочу силу у собівартості виробництва перебуває в межах 9 %, тоді як у країнах Західної Європи – до 45 %, у США – 75 % [7].

Протягом досліджуваного періоду (1999-2009 рр.) спостерігається певне поліпшення структури витрат населення, зокрема зменшення частки споживчих витрат у структурі сукупних витрат домогосподарств, і відповідно зростання частки неспоживчих витрат (табл. 2). Однак, не зважаючи на це, сучасну структуру споживчих витрат домогосподарств не можна назвати раціональною, свідченням чого є такі факти.

По-перше, сьогодні домашні господарства змушені досить значну частку витрат спрямовувати на придбання продуктів харчування (близько 50%). Для порівняння зазначимо, що у розвинених країнах споживчі витрати на продукти харчування не перевищують 15-20%, а у США в другій половині 90-х років ХХ ст. витрати на продовольчі товари становили менше 10% від загальних споживчих витрат домашніх господарств, тоді як на послуги припадає понад 50% цих витрат. Розвиток ринку споживчих товарів у

розвинених країнах пов'язаний із зниженням частки витрат населення на харчування, одяг і облаштування побуту. Все більшого значення набувають якісно нові споживчі властивості товарів, які відповідають соціальним, економічним та інтелектуальним запитам сучасних споживачів-покупців. При цьому простежується стійка тенденція до збільшення частки витрат на харчування поза домом. В Україні витрати на харчування поза домом становлять лише 2,9%, а у сільській місцевості – лише 1,5% [8, с.151, 153].

По-друге, незважаючи на зростання частки витрат на придбання продуктів харчування у структурі споживання, обсяги їх споживання зменшуються. Крім того, ще однією особливістю в Україні є досить значний розрив між фактично досягнутим рівнем споживання основних продуктів харчування та рекомендованою раціональною нормою (табл. 3).

Як видно з даних табл. 3, лише споживання хлібопродуктів перевищує встановлену раціональну норму, за іншими продуктами харчування наявне істотне недоспоживання.

Таблиця 3.

Споживання населенням України основних продуктів харчування (на одну особу на рік)

Найменування продуктів харчування	Фактично досягнутий рівень споживання, кг						Рекомендована раціональна норма, кг	Споживання в ЄС (25 країн), кг
	1990	1995	2000	2006	2009	2012		
М'ясо та м'ясопродукти	68	39	33	42	51	51	80	95
Молоко і молокопродукти	373	244	199	235	214	196	380	363
Яйця, шт.	272	171	166	251	260	230	290	222
Риба і рибопродукти	17,5	33,6	8,4	14,1	17,5	18,1	23,3	24,0
Картопля	131	124	135	134	132	129	124	81
Овочі та баштанні	102	97	102	127	129	108	151	116
Плоди, ягоди, виноград	47	33	29	35	44	49	90	110
Цукор	50	32	37	40	41	37	38	41
Олія	11,6	8,2	9,4	13,6	15,0	18	13,0	19,0

Джерело: [2].

У 2012 р. зросло споживання порівняно з 1995 р. у розрахунку на одну особу населення м'яса і м'ясопродуктів, цукру, олії, риби і рибопродуктів, яєць, овочів і хлібних продуктів, зокрема круп, макаронних виробів. Рекомендоване споживання рибопродуктів становить 23,3 кг на одну особу на рік, фактично споживається – близько 18,1 кг, овочів та баштанних, відповідно, 151 кг і 108 кг на рік на одну особу. Якщо розглядати споживання основних продуктів харчування порівняно з 2000 р., то виявляється, що за всім переліком найменувань продуктів харчування, крім картоплі, олії, овочів і баштанних, спостерігається зниження його обсягів. Споживання м'яса і молока практично вдвічі нижче за рекомендовані норми (при нормі – 80 кг фактичне

споживання м'ясопродуктів становило 51 кг, молокопродуктів, відповідно, - 380 кг і 196 кг). На думку фахівців, така структура харчування пов'язана з вартістю продуктів харчування та низькими доходами населення [9, с.7].

По-третє, в Україні існує суттєва диференціація між регіонами у розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів. Так, роздрібний товарооборот підприємств на одну особу населення в 2008 р. коливався за регіонами України від 2816 грн. (Вінницька обл.) до 15563 грн. (м. Київ). При цьому в деяких регіонах з традиційно високим рівнем споживання товарів у 70-80-і роки ХХ ст., нині роздрібний товарооборот на одну особу населення склався значно нижчий (Донецька обл. – 4441 грн.,

Запорізька обл. – 4642 грн., Луганська обл. – 3072 грн. та деякі інші), ніж у середньому по Україні – 5015 грн. [2]. Істотні відмінності між окремими територіями (регіонами) не дозволяють стверджувати про ефективний розвиток вітчизняного внутрішнього споживчого ринку. Диференціація у рівні споживання товарів населенням різних регіонів України зумовлена дією як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників, насамперед економічним розвитком регіону, рівнем зайнятості населення, динамікою доходів домогосподарств, дієвістю (чи недієвістю) конкретних ринкових механізмів та ін. Тим часом, відносно вирівнювання товарообороту за регіонами відбувається дуже повільно.

По-четверте, спостерігається значна натуралізація (демонетизація) продовольчого споживання. У споживанні продовольчих товарів в Україні значне місце займає продукція натурального підсобного господарства, коли домогосподарства самі виробляють для власного споживання продукти харчування, які не набувають товарної форми. Наявність натурального господарства у цьому випадку обмежує розвиток внутрішнього ринку споживчих товарів [10, с.68–69].

У контексті досліджуваного явища, важливо підкреслити, що альтернативою споживчих витрат (купівлі товарів і оплати послуг) для домогосподарств є заощадження (вклади населення в комерційних банках, купівля цінних паперів, придбання іноземної валюти) [11, с.65-69]. Як видно з таблиці 1 у 2012 р. заощадження (приріст фінансових і нефінансових активів) становили 149640 млн. грн., що у 33 рази більше, ніж у 2000 р. Динаміка заощаджень є зростаючою в основному за рахунок збільшення депозитів населення у національній та іноземній валюті у вітчизняній банківській системі. Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб (у національній та іноземній валютах на кінець року), становили: у 2000 р. – 6,8 млрд. грн., у 2001 р. – 11,3 млрд. грн., 2002 р. – 19,3 млрд. грн., 2003 р. – 32,3 млрд. грн., 2004 р. – 41,6 млрд. грн., 2005 р. – 73,2 млрд. грн., 2006 р. – 106,7 млрд. грн., 2008 р. – 215,1 млрд. грн., за 10 місяців 2013 р. (зросли на 17,7%) – 430,5 млрд. грн. [2].

Зростання реальних заощаджень сприяє посиленню схильності до споживання дорогих за ціною товарів. Маючи більше заощаджень, домогосподарства можуть спрямовувати їх на придбання дорогих товарів тривалого вжитку.

У 2006-2007 рр. споживчий кредит став доступним для споживачів. При продажі товарів у кредит (на виплат) у домогосподарств з'явилися можливості придбати споживчі товари тривалого користування з відстроченням чи розстроченням платежу. Розширення продажу товарів у кредит пов'язано також з умовами відстрочення кінцевого розрахунку на обумовлений термін і за визначений відсоток. У діяльності торговельних підприємств почали широко застосовуватися системи знижок при оплаті за товари залежно від суми цін придбаних товарів (дисконтні картки, система накопичувальних купонів та ін.). Однак, саме цей фактор ще більше

сприяв посиленню кризових явищ в економіці.

Тому з початком фінансово-економічної кризи ситуація змінилася. Починаючи з останньої чверті 2008 р. споживче кредитування стало непривабливим продуктом для вітчизняних банків. Насамперед, причинами цього стали стрімка зміна (падіння) валютного курсу гривні і масове неповернення громадянами взятих раніше позик (особливо в іноземній валюті). У 2009 р. банківський сектор не лише не сприяв збільшенню споживчого попиту, але й об'єктивно знижував його вилученням з ринку грошової маси через повернення споживачами раніше отриманих кредитів [11].

Тим часом, незважаючи на реалії сучасної фінансово-економічної кризи, не можна заперечувати позитивного значення споживчого кредиту. Безумовно, у контексті розвитку споживчого ринку споживче кредитування буде набувати все більшої актуальності. Пов'язано це з тим, що без розвитку споживчого кредитування не може існувати розвинена фінансова система і забезпечуватися її ефективний вплив на функціонування споживчого ринку. Особливо актуально це питання постає перед споживачами, у яких немає власного житла та можливості його обладнати. Йдеться не про предмети розкоші, а про товари, що забезпечують нормальну життєдіяльність домогосподарств. У країнах з розвинутою ринковою економікою споживчий кредит, як зручна і вигідна форма обслуговування населення, традиційно відіграє велику роль. Тому він активно регулюється з боку держави, як на рівні надання кредиту, так і на рівні його використання і виражається у заохоченні банків до кредитування кінцевого споживача (через процентну ставку, термін кредиту, та ін.).

Водночас, криза гостро вказала і на недоліки споживчого кредитування, які споживачу необхідно враховувати: кредит створює оману багатства, що призводить до надмірних витрат і по мірі накопичення боргів виникають труднощі щодо платежів за позику. Навіть у сприятливі 2006-2007 рр. частка споживчих кредитів у загальному кредитному портфелі українських банків не перевищувала 15%. У країнах Західної Європи ця частка сягає до 50%. Обсяг наданих споживчих кредитів в Україні склав 6% від обсягу ВВП, у той час як у Польщі і Чехії він становить 11-15% ВВП. Основною проблемою, що стримує наближення України до європейських параметрів у цій сфері, є величина відсоткових ставок за споживчими кредитами. Тому виникає необхідність зниження їх розміру, а також збільшення терміну кредитування [12, с.5].

Дуже поширеним видом споживчого кредитування є експрес-запозичення в торговельних центрах. Часто це запозичення споживач здійснює під впливом емоційного бажання придбати якийсь товар, не замислюючись про доцільність цієї покупки, про витрати на кредит, про повернення кредиту та ін. Наслідком цього може стати неповернення кредиту, що є, як вже зазначалося, актуальною проблемою на вітчизняному ринку споживчого кредитування. Це і є причиною, за якою деякі банки не бажають створювати нормальні умови для розвитку споживчого

кредитування. Проблеми з поверненням позичених коштів також виникають у зв'язку з недосконалістю чинного законодавства, а це, у свою чергу, стає підставою для завищення банками кредитних ставок, що негативно впливає на ефективність ринку споживчого кредитування. На наш погляд, необхідним є встановлення відповідної інфраструктури (прийняття закону «Про споживчий кредит», запровадження бюро кредитних історій для фізичних осіб та ін.) для того, щоб неповернені кредити не досягали несприятливих розмірів, що наносить збитки розвитку споживчого кредитування.

Проблема неповернення кредитів менш актуальна для кредитних спілок України порівняно з банками, однак і обсяги споживчих позик тут є значно меншими. Кредитні спілки працюють у тому секторі кредитного ринку, який банки не охоплюють своєю діяльністю – секторі низькоприбуткових і високоризикових кредитів. Завдяки мобільності в обслуговуванні клієнтів, швидкості прийняття рішення про надання позики кредитні спілки досягають вищих показників ефективності діяльності, ніж банки. Приваблює споживачів в отриманні кредитів у кредитних спілках індивідуальний підхід відносно середніх і малозабезпечених верств населення.

На жаль, зростання конкуренції на ринку споживчих кредитів загрожує зникненням кредитних спілок, оскільки вони не мають достатньої кількості ресурсів для масового кредитування споживачів і мало розповсюдженні територіально. Для того, щоб цього не допустити, кредитним спілкам необхідно суттєво

підвищувати власний потенціал, опанувати нові види послуг і зайняти достойне місце на ринку кредитних ресурсів України. Також є підстави для оптимістичних висновків, що у перспективі українські споживачі будуть більше довіряти українським фінансовим структурам. Зростання рівня конкуренції на банківському ринку сприятиме пом'якшенню умов споживчого кредитування: розміри кредиту в грошовому вираженні збільшаться і подовжаться терміни за ними. Все це приведе до зростання обсягів споживчих кредитів, а, відповідно, до збільшення попиту на споживчі товари і послуги та розвитку споживчого ринку загалом.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Слід зауважити, що дослідники, які усвідомлюють важливість національного ринку як фактора економічного розвитку, розглядають його розвиток як похідну від зростання обсягів виробництва і доходів населення. Проте аналіз глибинних наслідків тривалого звуження внутрішнього ринку дозволяє поставити ймовірність такого причинно-наслідкового зв'язку в Україні під сумнів. Навпаки, нерозвиненість внутрішнього споживчого ринку як органічна єдність попиту і пропозиції досі виступає в Україні фактором гальмування економічного розвитку та джерелом диспропорцій у грошово-кредитній, інвестиційній, інноваційній та інших сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Большой экономический словарь/ Под ред. А. Н. Азрилияна. – 6-е изд., доп. – М.: Институт новой экономики, 2004. – 1376 с.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе: пер. с англ. / М. Блауг. – 4-е изд. – М.: Дело Лтд, 1994. – 688 с.
4. Доходи та витрати населення України за 2009 рік / Державний комітет статистики України: Експрес-випуск від 31.03.2010 р. № 79. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express>.
5. Структура сукупних витрат [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvdg_rik/dvdg_u/strukt2006_u.htm – Назва з екрану.
6. Соціально-економічне становище домогосподарств України у 2009 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств) [Електронний ресурс] / Держкомстат України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> – Назва з екрану.
7. Яценко Н. Економіка України 1999-2008: втрачене десятиліття [Електронний ресурс] / Н. Яценко // Дзеркало тижня. – № 51 (779). – 2010. – 26 грудня – 14 січня – Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2020/68155/> – Назва з екрану.
8. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2007 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): стат. зб. у 2 ч. Ч. 1. Відповід. За випуск ІІ. Осіпова. Державний комітет статистики України. – К.: Держкомстат України, 2008. – 434 с.
9. Ліпанова О. Конкурентні переваги сільськогосподарських підприємств: обґрунтування та значення для забезпечення продовольчої безпеки / О. Ліпанова // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 7-14.
10. Онищенко О. Ефективність господарств населення: [розвиток АПК] / О.Онищенко // Економіка України. – 2003. – № 1. – С. 60-69.
11. Жаліло Я. Реалії економічної кризи: чи є підстави для оптимізму? [Електронний ресурс] : [сайт] / Я. Жаліло. Інститут стратегічних досліджень, червень 2009 р. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Table/16062009/vystup.htm> – Назва з екрану.
12. Шаповалов А. Банківська система: за рік до повноліття / А. Шаповалов // Дзеркало тижня. – 2006. – № 32 (611). – С. 1, 7.

13. Зобов'язання банків за коштами, залученими на рахунки фізичних осіб. [Електронний ресурс] / – Режим доступу:<http://www.bank.gov.ua> .

Шевчук Оксана Васильевна

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА НАЦИОНАЛЬНЫЙ РЫНОК

В статье исследовано влияние социально-экономических факторов на развитие национального рынка, в том числе: денежных доходов и расходов населения, размер сбережений, уровень цен и их соотношения, уровень развития производительных сил, объем потребления и т.д.

***Ключевые слова:** денежные доходы, расходы; сбережения населения; потребления; спрос; национальный рынок.*

O. Shevchuk

FACTORS OF INFLUENCE ON THE NATIONAL MARKET

Article analyses influence of socio-economic factors on development of the national market, which include: monetary incomes and expenditures of population, the amount of savings, price level and ratio, level of production development, consumption level etc.

***Key words:** monetary incomes, expenditures; population savings; consumption; demand; the national market.*

Одержано: 03.06.2014 р.